

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@ymparisto.fi

Viite: YM001:00/2016

Asia: Kuulutus valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamiseksi

LAUSUNTO VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN UUDISTAMISESTA

Geologian tutkimuskeskus (GTK) kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista.

Valtioneuvoston 30.11.2000 tekemässä ja 13.11.2008 osittain tarkentamassa päätöksessä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on esitetty myös geologiseen ympäristöön liittyviä tavoitteita. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisen yhteydessä esitämme seuraavia ajankohtaisia näkökohtia, jotka tukevat Sipilän hallitusohjelman kärkihankkeiden toteuttamista (puhdas ja uusiutuva kotimainen energia; kestävä luonnonvarojen käytön lisääminen, tehokas kiertotalous):

Ehkeytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Rakennettavuusolosuhteet

Nykyisissä tavoitteissa on todettu, että alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön. Käsityksemme mukaan tämä ei toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Maa- ja kallioperän rakennettavuuden huomioiminen nykyistä paremmin alueidenkäytön suunnittelussa tukee ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehitystä. Luonnonvarojen, kuten neitseellisen rakennusalueen, suunnitelmallisempi ja kestävämpi käyttö luo edellytykset taloudellisemman ja pitkäikäisemmän rakennetun ympäristön toteuttamiselle

Kallioresurssit

Taajamia kehitettäessä tulisi kiinnittää huomiota kallioresurssien käyttöön niin, että turvataan myös tulevaisuuden tarpeet eri tarkoituksiin. Usein kallioresurssien eri käyttömahdollisuudet kilpailevat keskenään, kuten kallioalueiden käyttö maanalaisessa rakentamisessa tai resurssien hyödyntäminen kalliokiviaineksena, tonttien esirakentamisessa, kalliopohjaveden käytössä tai geonergian talteenotossa. Toiminnan ohjaamiseksi olisi kehitettävä kallioresurssien pitkäjänteistä ja suunnitelmallista käyttöä sekä maanalaista kaavoitusta, erityisesti tiiviin rakentamisen ja tiheään asuttujen kasvukeskusten alueilla.

30.3.2016

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat*Kiviainekset*

Tulevaisuudessa olisi entistä enemmän kehitettävä logistisia ratkaisuja kiviaineksen kestävä hyödyntämisen osalta, kuten varaamalla kaavoissa keskitettyjä toimintaan soveltuvia kiviaineksen kierrätys- ja varastointialueita erityisesti taajama-alueiden läheisyydessä rakentamisen yhteydessä syntyvien hyödyntämiskelpoisten massojen käsittelyä varten.

Merialueiden kestävä käyttö

Merialueiden kestävässä käytössä on otettava huomioon:

- Ihmistoimintojen ja luontoarvojen yhteensovittaminen
- Ekosysteemiperusteinen vesialueiden hoito ja käyttö
- Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuus (muun muassa arvokkaat vedenalaiset geologiset muodostumat), vuonna 2015 päättyneessä VELMU-inventoinnissa tunnistetut monimuotoiset merenpohjan alueet
- Meriläjitäsaluudet
- Merialueiden hiekka- ja soranotto

Tulvariski ja ilmastonmuutos

Alueidenkäyttötavoitteissa tulisi ottaa huomioon ilmastonmuutoksen erityispiirteet. Koska ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin liittyy paljon epävarmuustekijöitä, alueidenkäytön tulisi olla riittävän joustavaa. Vaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös esimerkiksi tulvien ja muiden ilmastonmuutoksen liittyvien riskien mahdollinen pieneneminen eri muutosskenaarioissa. Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman mukaan *"sopeutumistoimissa pyritään joustavuuteen, ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja toimeenpantaessa otetaan huomioon ilmastonmuutoksen mahdollisia kehityspolkuja sekä ennakoita ja arvioidaan toimenpiteitä uudelleen ilmastonmuutostiedon tarkentuessa"* (s. 20). Näin vältetään riittämättömät tai liialliset investoinnit sopeutumiseen.

Vaikka ilmastonmuutoksen huomioon ottaminen mainitaan tavoitteessa, joustavuuden tarve ei tule esiin tulvariskien ja pohja- ja pintavesien suojelutarpeeseen liittyvissä osissa.

Alueidenkäytössä tulisi tulva-alttiilla alueilla huomioida ilmastonmuutoksesta aiheutuvat pinta- ja pohjavesien pinnan korkeusvaihtelun vaikutukset veden laatuun sekä rakentamisratkaisuihin.

30.3.2016

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto*Uusiutuvat energialähteet*

Kaavoituksessa tulisi kiinnittää huomiota geoenergian (maa- ja kalliolämmön) hyödyntämiseen osana uusiutuvien energiamuotojen palettia.

Geoenergian hyödyntämispotentiaali vaihtelee alueellisesti ja paikallisesti, muun muassa kallioperän lämpötilojen sekä kivilajien ja maapeitepaksuuden johdosta. GTK on julkaissut koko Suomen geoenergiapotentiaalikartan alkuvuodesta 2016 maakunta- ja kuntatason tarkempien selvitysten taustatiedoksi. Maakunta- ja kuntatasolla on mahdollisuus vaikuttaa geoenergian käytön lisääntymiseen tarjoamalla lähtötietoja ja ohjaamalla energiavalintoja niin pienissä kuin suurissakin rakennuskohteissa. Geoenergian tarjoamiin mahdollisuuksiin tulisi varautua alueidenkäytön suunnittelussa varhaisessa vaiheessa.

Helsingin seudun erityiskysymykset*Liikennetunnelit*

Alueidenkäytön ulkoisten väylien suunnittelussa on säilytettävä mahdollisuus kansainväliseen tavoitettavuuteen parantamalla Helsinki-Tallinna –yhteyttä ja huomioimalla mahdollinen kiinteä, merenalainen tunneliyhteys sekä Helsinki-Tallinna –tunneliin liittyvät muut suunnitellut liikenneyhteydet ja logistiset kokonaisuudet.

Espoossa 30.3.2016

Petri Lintinen

Johtaja, projektit ja asiakkuudet

Maarit Saresma

Geologi